

Výkladové stanovisko Ministerstva spravedlnosti ČR k otázce povinnosti mlčenlivosti zapsaného mediátora

I.

Dotčená ustanovení

- § 2 zákona č. 202/2012 Sb., o mediaci a o změně některých zákonů (zákon o mediaci)
- § 8 odst. 1 písm. f) zákona o mediaci
- § 9 zákona o mediaci
- § 26 odst. 2 písm. a) zákona o mediaci
- § 100 odst. 1 a 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „o.s.ř.“)
- § 124 o.s.ř.
- § 128 o.s.ř.
- § 150 o.s.ř.
- § 474 odst. 1 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (dále jen „z.ř.s.“)

II.

Výkladové stanovisko

- a) **Smlouva o provedení mediace** ve smyslu § 2 písm. e) zákona o mediaci a **mediační dohoda** ve smyslu § 2 písm. f) zákona o mediaci **podléhají povinnosti mlčenlivosti** ze strany zapsaného mediátora ve smyslu § 9 odst. 1 zákona o mediaci.
- b) **Zapsaný mediátor je povinen sdělit na dotaz soudu skutečnosti, které mají význam pro řízení a rozhodnutí** ve smyslu § 128 o.s.ř. **pouze tehdy, pokud tím není ohroženo splnění zákonem uložené povinnosti zachovávat mlčenlivost podle § 9 odst. 1 zákona o mediaci** (ve smyslu § 124 o.s.ř.). **Tím není dotčena povinnost zapsaného mediátora podle § 8 odst. 1 písm. f) zákona o mediaci.**

III.

Odůvodnění

Ad a)

Povinnost mlčenlivosti zapsaného mediátora (zapsaný v seznamu vedeném Ministerstvem spravedlnosti ČR—dále též „mediátor“) garantovaná v § 9 zákona o mediaci, je jedním ze základních pilířů právní úpravy mediace, neboť zaručuje zajištění dostatečné míry důvěrnosti mezi stranami konfliktu a mediátorem. Bez této garantované důvěrnosti by mediace v praxi nemohla efektivně fungovat, neboť absence či porušování povinnosti mlčenlivosti mediátora by v očích stran konfliktu nevyhnutelně vedla k narušení jeho nezávislého a nestranného postavení ve věci.

Zákon o mediaci v § 9 odst. 1 stanovuje rozsah zákonem uložené povinnosti mlčenlivosti zapsaného mediátora. Vzhledem k tomu, že rozsah této povinnosti je v předmětném ustanovení stanoven relativně obecně a široce: „*Mediátor je povinen zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech, o nichž se dozvěděl v souvislosti s přípravou a výkonem mediace, a to i po vyškrtnutí ze seznamu. To platí i v případě, že nebyla uzavřena smlouva o provedení mediace*“, objevují se v praxi různé interpretace rozsahu této povinnosti, což je ostatně důvodem vzniku tohoto stanoviska.

Povinnost mlčenlivosti a její dodržování ze strany zapsaného mediátora totiž mimo jiné podléhá dohledu Ministerstva spravedlnosti ČR (dále jen „ministerstvo“) a **jejím porušením se zapsaný mediátor může dopustit přestupku** podle § 26 odst. 2 písm. a) zákona o mediaci, **kteřý projednává ministerstvo** (pokud mediátor není advokátem).

Přestože k podávání závazného výkladu právních předpisů je v rámci řízení o konkrétní věci příslušný pouze soud, považuje ministerstvo s ohledem na výše uvedené (dohled ministerstva, projednávání příslušného přestupku) a princip legitimního očekávání za zásadní, zaujmout ve vztahu k rozsahu povinnosti mlčenlivosti stanovené v § 9 odst. 1 zákona o mediaci vlastní výkladové stanovisko, resp. postavit na jisto, jaký výklad předmětného ustanovení považuje za správný (viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. dubna 2008, sp. zn. 4As 20/2007).

V jednom z komentářů k § 9 odst. 1 zákona o mediaci je bez jakéhokoli zdůvodnění uvedeno: „*Zákon to sice výslovně nestanoví, ale lze jej vyložit tak, že samotná smlouva o provedení mediace není předmětem mlčenlivosti, ledaže si tak strany konfliktu samy stanovily. Rovněž mediační dohoda nepodléhá mlčenlivosti.*“ Současně je však v tomtéž komentáři uvedeno: „*Soud nemůže vyžadovat od mediátora informaci o tom, zda byla mediace zahájena nebo ne, ani o jejím průběhu a výsledcích, není ani oprávněn žádat od mediátora předložení listin vzešlých z mediace*“ (HÁJKOVÁ, Šárka. § 9 [Povinnost mlčenlivosti mediátora]. In: DOLEŽALOVÁ, Martina, HÁJKOVÁ, Šárka, POTOČKOVÁ, Dana, ŠTANDERA, Jan. Zákon o mediaci. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 50-51 a s 151). S prvním citovaným tvrzením se ministerstvo neztotožňuje a zároveň poukazuje na vnitřní rozpornost obou citovaných tvrzení, neboť mediační dohoda i smlouva o provedení mediace jsou bezesporu „listinami vzešlými z mediace“. Jak ve smlouvě o provedení mediace, tak v mediační dohodě, navíc mohou být řešeny a sděleny i jiné než obvyklé a obecně známé informace.

Podle ministerstva již prostým jazykovým výkladem lze dospět k závěru, že **povinnost mlčenlivosti** podle § 9 odst. 1 zákona o mediaci **dopadá i na smlouvu o provedení mediace a mediační dohodu**. Jak bylo zdůrazněno v úvodu, povinnost mlčenlivosti zakotvená v § 9 zákona o mediaci je projevem základního principu mediace (tj. principu důvěrnosti), proto je namístě, předmětnou obecně pojatou povinnost vykládat spíše extenzivně. Ministerstvo se v této otázce naopak ztotožňuje s komentářem k § 9 odst. 1 zákona o mediaci (SVATOŠ, Martin § 9 [Povinnost mlčenlivost mediátora]. In: HORÁČEK, Tomáš. Zákon o mediaci: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2018), který k názoru o vynětí smlouvy o provedení mediace a mediační dohody z předmětu mlčenlivost mediátora uvádí: „*V případě, že by zákonodárce měl v úmyslu kterýkoliv z těchto dokumentů z povinnosti mlčenlivost vyjmout, jistě by takovou skutečnost výslovně uvedl v textu zákona.*“

Lze tedy shrnout, že s ohledem na dikci § 9 odst. 1 zákona o mediaci, podléhá mlčenlivosti mediátora jakákoliv skutečnost (informace), o které se mediátor dozvěděl v souvislosti s přípravou mediace (smlouva o provedení mediace a jí předcházející jednání), jakož i s jejím průběhem (mediační dohoda a jednání související s provedením mediace).

Ad b)

Podle § 8 odst. 1 písm. f) zákona o mediaci **je mediátor povinen stranám konfliktu vydat (a soudy mají oprávnění po účastnících řízení požadovat) potvrzení, že splnily soudem uloženou povinnost a absolvovaly nařízené první setkání** ve smyslu § 100 odst. 2 o.s.ř. (§ 474 odst. 1 z.ř.s.). Toto potvrzení má z hlediska dalšího řízení před soudem svůj význam, a to v souvislosti s úpravou náhrady nákladů řízení podle § 150 o.s.ř. Přestože zákon ukládá povinnost každého sdělit na dotaz soudu skutečnosti, které mají význam pro řízení a rozhodnutí (§ 128 o.s.ř.), zákonem stanovená povinnost mlčenlivosti podle § 9 odst. 1 zákona o mediaci (§ 124 o.s.ř.) tímto není dotčena.

At' už jde o nařízené první setkání či mediaci samotnou, **mediátor není oprávněn** (ani na dotaz soudu) **poskytovat informace o průběhu setkání či o aktivitě stran** [kdo (ne)měl zájem zahájit mediaci, kolikrát a zda se strany k mediátorovi dostavily, zda se podařilo sblížit jejich stanoviska, kdo byl při setkání komunikativnější apod.]. Stejně tak právní předpisy neopravňují mediátora k tomu, aby soud informoval o předmětu jednání a jeho důvodech, výsledku mediace, či dokonce poskytoval zápisy z mediačního jednání, **aniž by byl účastníky řízení** (tj. stranami konfliktu v mediaci nebo jejich právními nástupci) **mlčenlivosti zproštěn**. Mediátor bez zproštění své povinnosti stranami konfliktu rovněž nemůže soudu poskytovat např. vyjádření o tom, jaká byla úroveň komunikace a emoční nastavení stran.

V případě poskytnutí výše uvedených informací třetí osobě (soudu) dochází ze strany mediátora k porušení jednoho ze základních principů mediace, kterým je **důvěrnost mediačního procesu**, v jehož rámci mohou strany sdělit citlivé informace, které by u soudu jinak nezazněly. Mediátor by se takovým jednáním rovněž mohl dopustit přestupku podle § 26 odst. 2 písm. a) zákona o mediaci, za který hrozí pokuta až 100 000 Kč.

Pro úplnost ministerstvo zdůrazňuje, že § 9 odst. 1 zákona o mediaci ukládá povinnost mlčenlivosti pouze mediátorovi a osobám, které se s mediátorem podílejí na zajištění přípravy a průběhu mediace (§ 9 odst. 4 zákona o mediaci), nikoliv samotným stranám konfliktu. Pokud si strany konfliktu výslovně (ve smlouvě o provedení mediace) neujednají vlastní povinnost mlčenlivosti (mlčenlivost stran), nejsou ze zákona mlčenlivostí vázány. Smyslem tohoto pojetí je, že mediace sama o sobě nemůže stranám vytvořit překážku pro domáhání se jejich práv u soudu či jiného orgánu. Je na uvážení samotných stran, jestli se zavážou mlčenlivostí, čímž jim vznikne překážka týkající se povinnosti tvrzení a důkazní. Zde je však třeba uvést, že pokud by věc nebyla vyřešena mediací a mezi stranami konfliktu by následně probíhalo soudní řízení, v němž by jedna ze stran zpochybnila uzavřenou dohodu o mlčenlivosti, bude soud hodnotit platnost této dohody z pohledu souladu s právními předpisy, dobrými mravy i ústavně zaručenými právy. V praxi se totiž mohou objevit případy, kdy strany konfliktu uzavřou ve smlouvě o provedení mediace tak „širokou“ dohodu o mlčenlivosti, která by jim zamezila tvrdit a předložit v soudním řízení cokoli, co bylo probíráno či předloženo v mediaci, včetně informací a listin, které strany měly k dispozici již dříve apod. Taková dohoda o mlčenlivosti stran pak může být soudem shledána jako neplatná.

Pokud se nejedná o zákonné výjimky¹, kdy mediátor není vázán (v rozsahu nezbytném) povinností mlčenlivosti, nebo pokud mediátor nebyl mlčenlivostí zproštěn stranami, měl by se na výzvu soudu podle § 128 o.s.ř. v těch případech, kdy se soud dožaduje informací týkajících se průběhu prvního setkání s mediátorem (mediace), omezit na konstatování, že se první setkání (ne)uskutečnilo. Ostatně **informaci, která ze stran se nařízeného prvního setkání zúčastnila, může soud získat nepřímo prostřednictvím výzvy k předložení potvrzení podle § 8 odst. 1 písm. f) zákona o mediaci**, kdy strana, které se prvního setkání nezúčastnila, potvrzení soudu pochopitelně nepředloží.

Ve vztahu k § 8 odst. 1 písm. f) zákona o mediaci je pak nezbytné podotknout, že bez ohledu na právní úpravu mlčenlivosti obsaženou v § 9 odst. 1 zákona o mediaci, je mediátor povinen poskytnout písemnou informaci ve formě potvrzení o setkání stran s mediátorem (viz příloha

¹ Případy uvedené v § 9 odst. 3 zákona o mediaci nebo případy spadající pod § 8 odst. 1, 4 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 367 odst. 1 a § 368 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, či § 7 odst. 2, zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

č. 1 tohoto výkladového stanoviska). Toto potvrzení se však podle § 8 odst. 1 písm. f) vydává straně konfliktu, která splnila tuto povinnost, nikoliv samotnému soudu.

Lze tedy uzavřít, že **pokud soudy požadují po mediátorech informace jdoucí nad rámec konstatování, zda nařízené první setkání s mediátorem proběhlo či nikoli**, zastává ministerstvo názor, že **mediátor podle zákonných ustanovení není oprávněn takové informace soudu poskytnout. V případě takovýchto dotazů by měl mediátor soudu odpovědět, že je ze zákona povinován mlčenlivostí** a musí poskytnutí informací nad rámec uvedeného odmítnout.

Shora uvedené pochopitelně nebrání tomu, aby strany po zaslání výzvy soudem mediátora mlčenlivosti zprostily. V tomto ohledu je vždy na mediátorovi, aby s ohledem na konkrétní okolnosti případu zvážil, zda se má obrátit na strany s dotazem ohledně zproštění povinnosti mlčenlivosti. Vždy ovšem platí, že mediátor si nikdy nemůže udělení souhlasu s poskytnutím informací jakkoli (nátlakem) vynucovat. Takový postup by byl ze strany mediátora zcela neetický, došlo by jím k porušení základních principů mediace a takové jednání by mohlo mít za důsledek narušení důvěry mezi mediátorem a stranami konfliktu. Strany mají právo, aby informace, které sdělily mediátorovi, zůstaly zcela důvěrné, a pouze pokud samy iniciují svůj souhlas s poskytováním informací o obsahu jejich mediačního jednání (prvního setkání s mediátorem) soudu, může tak mediátor činit.

Výše uvedené závěry platí jak pro oblasti civilního řízení sporného, tak i pro civilní řízení nesporné.

IV.

Závěrem je třeba zdůraznit, že výše uvedené stanovisko ministerstva má pouze doporučující charakter, neboť závazný výklad právních předpisů může podávat jen soud.

Příloha č. 1

Číslo jednací:

Potvrzení

o splnění soudem uložené povinnosti setkat se zapsaným mediátorem vydané podle
§ 8 odst. 1 písm. f) zákona č. 202/2012 Sb., o mediaci a o změně některých zákonů
(zákon o mediaci)

Potvrzuji tímto, že

pan/paní, nar.,

bytem

ve věci

splnil/a soudem uloženou povinnost nařízeného prvního setkání se zapsaným mediátorem
ve smyslu § 100 odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád / § 474 odst. 1 zákona
č. 292/2013 Sb., zákona o zvláštních řízeních soudních, dne
.....

V dne.....

.....

zapsaný mediátor